

A sepia-toned photograph of a woman with long dark hair, wearing a dark dress with white lace trim. She is sitting at a workbench cluttered with various tools and materials, possibly in a workshop or jewelry-making studio. She is looking directly at the camera with a slight smile. The text "Tytökerhossa muut tekivät" is overlaid on the right side of the image, with a large stylized "T" and a quote mark at the beginning.

"T

ytökerhossa muut tekivät

Arja Könönen on oman elämänsä sankaritar

muovinauhasta silloin 60-luvulla muo-
dissa olleita lampunvarjostimia. Minä virkka-
sin saappaat. Vaaleansiniset. Tein kengät, kun
elämä oli niukkaa, ja hieno ja erilainen oli
kuitenkin oltava”, nauraa Arja Könönen.

Nyt Arja istuu kippurassa plyyshisoval-
laan Vivien Westwood -jakkupuvussaa sie-
maillen viiniä ihastuttavan kruununhaka-
laiskotinsa olohuoneessa. Ympärillä kiehnää
Carla, valkoinen Bichon Havannais -koira
huomionosoituksia kerjäten. Mutta seinällä
roikkuu valokuvasuurenoksia Hollywoodin
kultakauden filmitähdistä hohtavassa valossa
kylpien. Kuvat kertovat unelmista, maail-
masta arjen tuolla puolella.

Arjan elämään ei ole aina kuulunut
plyyshisohvaa. Köyhän pohjoiskarjalaisen yk-
sinhuoltajaäidin perheessä leikittiin käpy-
lehmillä. Mutta äiti oli kotiompelija. Niinpä
tyylitaju ja tyylikkyys opittiin kotoa. Äidil-
lä oli vankka vakaumus, että vaikka oltiin
köyhiä, ei oltu nöyriä. Vaatteiden piti aina
olla viimeisen päälle.

Arja sai itse suunnitella omat vaatteensa,
löytää ne kirpputorilta tai mummolan vin-
tiltä tai uudistaa vanhasta. Eikä hän huolinut
mitään kaupasta ostettuja pukimia. “En oli
ikänä halunnut olla samannäköinen kuin
muut. Olin kouluaikoina oikein kylän teat-
terikummitus”, kuvailee Arja. “Ajattelen
lapsuuteni niukkuuta rikkautena, sen ansios-
ta osaan arvostaa, mitä minulla nyt on. Sa-
moin olen kiitollinen mummolleni, joka aina
tuki minua henkisesti ja ymmärsi tätä lei-
jonalapsen suurta sielua”.

“Menin 17-vuotiaana naimisiin ja sain
lapsen. Ja sitten vain huomasin, ettei tämä
tiikerikakun vääntäminen sovikaan minulle
yhtään, tää ei oo mun juttu. Minulle ei riit-
tänyt, että jäin yksinhuoltajaäidiksi Lieksaan
Esson kassalle töihin. Olisi ollut helppoa kal-
listua kuppiin ja tyytyä istuskelemaan Mat-
kahuollon baarissa. Mutta halusin enemmän.
Niin tulin Helsinkiin”, muistelee Arja.

PLAY IT AGAIN, SAM...

12 vuotta sitten Arja myi aravaosakkeensa ja
osti rahoilla **Play it again Samin**. Työ ho-
telli Tornissa sai jäädä ja sen mukana sään-
nölliset palkkatulot, lomakorvaukset ja
muut. “Äitini oli päätöksestäni aivan kau-
huissaan, eihän asuntorahoilla voi ostaa koin-
syömiä lumppuja! Mutta olen intuitioihmi-
nen. Luotan vaistooni aivan hirveästi eikä se
ole koskaan väärässä”, Arja tunnustaa.

Nuorimmat vaatteet **Play it again Sami**-
sa ovat 70-luvulta. Siinä menee raja, eikä Ar-
ja usko sen enää siirtyvän. 80-luvulla kun ei
enää ollut selkeää omaa tyyliä. Ideat tuntuivat
vain ehtyneen ja alettiin kertailla aiempia vuo-
sikymmeniä. Ja ehdottomasti 80-luvun vaat-
teet ovat huonompilaatuisia. Silloin hylättiin
vaateteollisuudessa kokonaan ajatus tuotteiden
kestävyydestä. “50-luvun vaatteissahan on
paikkatilkutkin mukana ja sloganit korostivat
isältä pojalle -ajatusta”, Arja hehkuttaa.

“Otan liikkeeseeni vain sitä, mistä itse

*“Rakastan
krumeluuria, kristalli-
kruunuja ja
draamaa”, julistaa
tuore puvustus-Jussi -
voittaja ja antiikki-
vaatekauppa*

Play it again Samin

omistaja Arja

Könönen. Vaikka

*Arjan lähtökohdat oli-
vatkin vaatimattomat,
hän ei tyytynyt niiden
viitoittamaan patentti-
kohtaloon. “Halusin
enemmän”, hän toteaa.*

pidän, en voi myydä muuta. Ja lisäksi joudun olemaan niiden ympäröimänä kaikki päivät ja jos silloin jokin vaate tökkää silmäni, alan voida huonosti”, Arja määrittelee. “Koska seuran muotimaailmaa, on liikkeen valikoima tavallaan trendikästä vintagea. Asiakas löytää juuri sen, mikä on tällä hetkellä huipumuodikasta, mutta käytettynä ja originaalina”, kehaisee Arja ja äänessä hehkuu Pohjoismaiden parhaan second hand -liikkeen omistajan ammattilypeys.

HENKILÖKOHTAISET ELOKUVAT

Elokuvat ovat olleet Arjalle aina tärkeitä. Työkiireiltäänkin hän käy katsomassa ainakin kaikki kotimaiset filmit. Ja tietenkin historialliset pukuspektaakkelit... Hän innostuu muistelemaan: “Kun näin Anna Kareninan ensikerran Lieksan Sarkalan elokuvateatterissa, sain siitä aivan kohtauksen - oli saatava samanlaisia vaatteita! Ja niin äiti ompeli. Sain pitkän talvitakin vihreästä tweedistä. Siinä piti olla turkiskaulus, niinpä enoni ampui punaketun, että sain sen. Se takki oli maahan saakka, ennen kuin maximuodista oli kuultu puhuttavankaan. Ja toinen takki oli kevytmallia, punaista samettia. Olin kohan ollut silloin rippikouluissää...”

Tuntuu siis väistämättömältä, että Arja ajautui puvustamaan elokuvia. Ensin tuli “Onnen maa”, sitten “Kivenpyörittäjän kylä”, “Yöjuna”, lyhytelokuva “Kaukana” ja nyt viimeisenä “Tulennielijä”. Elokuva, josta hän ja Auli Turtiainen-Kinnunen saivat puvustus-jussin.

“Tulennielijässä oli satoja asukokonaisuuksia. Näyttelijöitä oli valtavasti ja lisäksi tulivat suuret avustajajoukot. Jo sirkuskohtauksessa oli ainakin sata katsojaa ja naisilla oli sukat ja kaikki. Päänäyttelijäthän puetaan aina alusasuja muuten. Näin koska esimerkiksi tietyn tyyppiset rintaleikkaukset vaativat saman aikakauden rintaliivit istuakseen kunnolla”.

Arja kertoo puvustamisesta glamourin olevan kaukana. Työ on jo fyysisestikin raskasta, päivät venyvät helposti 16-tuntiseksi ja arvostus on olematonta. “Muulla maailmassa elokuvapukusuunnittelijat ovat suuria taiteilijoita, mutta meillähän kaikkea vaatesuunnittelua pidetään pinnallisena ja turhamaisena”, Arja toteaa purevasti ja lisää: “Jo siksi tämä julkinen tunnustus on minulle hirveän merkittävää”.

“Täytyy olla aina jokin syy, minkä vuoksi alan mukaan johonkin elokuvaprojektiin”, Arja painottaa. “Esimerkiksi Markun (Pölösen) elokuvat sijoittuvat Pohjois-Karjalaan, sinne kotimaisemiin. Ihmisten kohtalot sivuavat tuttuun ja oman perheen kohtaloa”. Hän jatkaa katseensa uutta syvyyttä: “Tulennielijöissä taas oli se pikkutyttöjen kohtalo, että heidät jätetään mummon hoiviin, niinkuin minutkin jätettiin, kun äidillä ei yksinhuoltajana ollut mahdollisuutta pitää sekä veljeäni että minua. Olin mummon luona kunnes täytin seitsemän ja menin kouluun. Siinä käsikirjoituksessa oli paljon henkilökohtaista”, hän sanoo.

“SUOMESSA EI OLE VAATETUSKULTTUURIA”

“Joka kerta kun palaan lempimaastani Italiasta, minulle tulee kulttuurishokki. Matkustan ratikassa Stockan ohi ja katson niitä ihmisiä ja ajattelen: Herra jumala, miten rumia nämä on, tää on kuin Apinoiden planeetta! Ajattelen, että tämä on Stockman, tämä on meidän johtava tavaratalo, tämä on Helsingin keskusta, ei mikään Itäkeskus. Ne ihmiset on niin kauheen näköisiä ja minä mietin, että mistä se johtuu. Ei se voi olla kiinni vain suomalaisista geeneistä ja kippuranokasta, sitä ei voi perustella tällä ilmastolla. On Italiassakin kylmää, eivätkä kaikki sielläkään ole rikkaita, mutta silti kaikki pukeutuvat tyylikkäästi”. Hän on oikeasti vihainen, puhe kiihtyy, silmissä kipunoi.

“Meillä ei ole minkäänlaista pukeutumiskulttuuria”, sanoo Arja. Hänen mielestään lapsille tulisi opettaa pienestä pitäen, mitkä värit sopivat yhteen ja mitkä eivät. Miten muuten pieni vaatetonkäyttäjän voisi sitä oppia? Kulttuurihan tarkoittaa nimenomaan “viljelyä”, jo olemassa olevan tiedon pohjalta rakentuvaa pyrkimystä yhä huikaisevampiin hengen korkeuksiin. Hän peräänkuuluttaa myös vaateollisuuden moraalista vastuuta: “Miten niitä räikeänkirkkaita tuulipukuja voidaan edes valmistaa? Ne eivät voi hivellä tai miellyttää kenenkään normaalin ihmisen esteettistä silmää!”.

“Mikään suomalainen vaatemerkki ei ole herättänyt minussa tunnetta, että WAU. Ja siitä olen ihan ylpeä, etten ole ikinä ostanut yhtään Marimekon tuotetta”, Arja julistaa eikä voi olla purskahtamatta nauruun, kuulostaahan tuo tunnustus julkeudessaan suorastaan maanpeturuudelta tässä brezneviläisen Finnish Designin reservaatissa. Joka tapauksessa Deb on ainut suomalainen vaatekauppa, jossa hän edes käy. “Lennän muutaman kerran vuodessa Italiaan ostamaan saman tien koko garderobini”, Arja paljastaa ilkkurisesti.

Nykymodin nimistä Arjan ehdottomia suosikkeja ovat Vivien Westwood, Jean-Paul Gaultier, Anna Molinari, Blumarine, Chanel ja Dolce&Gabbana. Viimeksi mainitun päämymälässä hän kertoo saavansa aina hulluuskohauksen, niin veretseisauttavia ovat ne vaatteet. “Minun on pakko käydä siellä ja sitten ei kehtaa olla ostamatta ainakin kenkiä ja käsineitä”, Arja tilittää kultaisten Chanel-korvisten heiluessa vilkkaan puheen tahdissa.

HELPOSTI HUOLITELLUKSI

Arja kertoo pukeutumisensa muuttuneen vuosien myötä yhä klassisempaan suuntaan. Yhä edelleen hän kuitenkin rakastaa kontrasteja, yhä edelleen lopputuloksen pitää poiketa massasta

ja normaalista edes pienesti. Ja kun hän löytää jonkun kivan vaateen, käyttää hän sitä samaa asua melkein joka päivä, välillä vain pesulassa käyttäen. Tärkeintä on, että kokonaisuus on mietitty, kenkiä myöden.

“Minulla menee aamumeikkiin kymmenen minuuttia. Raja silmät ja huulet enkä käytä päivällä oikeastaan muuta ehostusta. Tukani pesen kerran kuussa. Pidän sitä nutturalla töissä ja se pysyy oikein hyvin kiinni kun on vähän tönnäinen. Oleellista systeemilleni ovat myös rakennekynnet. Huollatan vain ne kerran kuussa - eihän minulla olisi aikaa niitä joka päivä lakkaila. Autiolla saarelle ottaisin huultenrajauskynän”, hän päättää kiehtovan selostuksensa.

“OLEN OPPINUT LUOPUMAAN”

“Yhden asian olen elämässäni oppinut: luopumisen. Olen oppinut, että kaikkea ei voi pitää mukanaan koko elämänsä eikä näitä tavaroita saa hautaan mukaansa. Kauneimmat esineet lapsuudessani olivat mumman hopeiset kermakko ja sokerikko. Ei meillä ollut mitään muuta ja siitä minä ihailin yli kaiken. Sen jälkeen olen pystynyt hankkimaan hopeisia puuterirasioita ja muita ihanoituksia, ja ajan mittaan olen huomannut, etteivät ne olekaan enää niin tärkeitä, että voin niistä luopuakin”. Puhuja on Arja Könönen, nainen, joka rakastaa krumeluureja, kristallikruunuja ja draamaa. Sydämessään hän sanoo olevansa pieni pohjoiskarjalainen tyttö.

Mitä hän haluaisi tehdä, jos Play it again Samia ei olisi? “Voisin kuvitella olevani edustusrouva. En muuta, en halua tehdä mitään muuta työtä. Tietenkin jos voisin elää uudestaan, niin silloin saattaisin ajatella olevani tanssitaiteilija tai näyttelijä. Ne ovat aifoot ammatit, joihin voisin hakeutua, jos kaikki alkaisi alusta”.